

Training dilemmalogica: klim uit de groef

Op 4 maart 2021 vond het eerste deel van de online training tot gespreksleider dilemmalogica en de Omgevingswet plaats. Trainer Guido Rijnja, adviseur communicatiebeleid bij de Rijksvoorlichtingsdienst, ging met 5 deelnemers op zoek naar manieren om 'het goede gesprek' aan te gaan. Rijnja: 'In gesprekken over ingewikkelde materie als de Omgevingswet loop je geheid tegen blokkades aan. Op die punten blijft de plaat nog wel eens hangen, je draait in een cirkeltje rond. Hoe kom je dan uit die groef?'

Dilemmalogica komt goed van pas bij gesprekken over de Omgevingswet. Omdat de thema's vaak veel facetten hebben. Wie meer over dilemmalogica wil weten, kan een training volgen tot gespreksleider.

Dilemmalogica is een manier om 'het goede gesprek' te voeren. Gesprekken over complexe onderwerpen met veel uiteenlopende belangen lopen nogal eens vast. Hoe komt u uit zo'n impasse en vindt u de common ground, zodat u daarna weer samen verder kunt? Daar gaat dilemmalogica over. Een handig hulpmiddel, zeker ook bij gesprekken over Omgevingswetonderwerpen. En een hulpmiddel dat er niet alleen is voor mensen die professioneel met de Omgevingswet te maken krijgen, maar ook prima inzetbaar is voor bijvoorbeeld bewoners. Naast deze training voor geïnteresseerden bij een overheid geeft Rijnja via LSA, het netwerk van lokale bewonersgroepen, ook een training voor mensen uit wijk- en bewonersorganisaties.

Trainingsinhoud

De eerste sessie van de training tot gespreksleider bestond uit twee grote delen. Een interactieve voorstelronde waarin vooral de motivatie van de deelnemers aan bod kwam. En de theorie over dilemmalogica. De deelnemers gingen daarna uiteen met een missie: Dilemmalogica toepassen in een concrete casus op hun eigen werkgebied.

Verbinden en vastgelopen gesprekken vlot trekken

Waarom zou iemand gespreksleider dilemmalogica willen worden? Deelnemer Fons van Leeuwen, die collegiale reviews uitvoert bij Bureau Gateway, verwoordt het als volgt: 'Ik kom bij veel organisaties over de vloer voor reviews. Vaak zien we dat daar het goede gesprek nog niet wordt gevoerd. Bij de overheid neigen we ertoe veel aandacht te besteden aan methodes en processen, en veel minder aan mensen en verbinden. Ik denk dat dilemmalogica kan helpen om daar verandering in te brengen.'

Cherren Tang is projectleider Strategie en beleid voor de Omgevingswet in de BAR-organisatie (een uitvoeringsorganisatie die de gemeenten Barendrecht, Albrandswaard en Ridderkerk ondersteunt). Zij zegt over haar motivatie: 'Op weg naar de invoering van de Omgevingswet herken ik veel punten die Guido in het kader van dilemmalogica aanhaalt. En ik herken óók de worsteling om iedereen mee te krijgen. Op dit moment zie ik die worsteling al intern, binnen de gemeenten. En dan moeten we nog aan participatie beginnen!'

Gerard Regnery, organisatieadviseur bij Rijksconsultants: 'In onze opdrachten komt Dilemmalogica regelmatig goed van pas. In het klein, wanneer we teamleiders en

medewerkers mee mogen nemen in een verandering. Of groter, als we directeuren helpen de vinger achter een bepaalde kwestie te krijgen. Steeds komt het hierop neer: we willen graag dat een project van de grond komt, maar toch lukt dat niet. Het lijkt wel of we vastzitten in een bepaalde groef. Hoe klimmen we daar nou uit? Dilemmalogica helpt om de gesprekken weer gaande te krijgen.'

Soms lijkt het of we vastzitten in een bepaalde groef. Dilemmalogica helpt om de gesprekken weer gaande te krijgen.

Voor iedereen

Arjan Nijenhuis werkt al 10 jaar met de Omgevingswet en is nu MT-lid van de implementatiedirectie van het DG Omgevingswet: 'Twee jaar geleden leerde ik Guido kennen. Ook Thijs van Mierlo van het landelijke netwerk voor actieve bewoners LSA ken ik al een tijd. Gaandeweg kwamen we erachter dat het gedachtegoed van dilemmalogica heel mooi toepasbaar is op vraagstukken rondom de Omgevingswet. En dan niet alleen voor ambtenaren en bestuurders, maar juist ook voor bewoners. Dat pad zijn we nu steeds verder aan het ontwikkelen. Zodat iedereen die gebruik wil maken van dilemmalogica, daar toegang toe krijgt. Ook voor mijn persoonlijke ontwikkeling vind ik het overigens een interessante methode; het kan voor niemand kwaad om gesprekstechnieken in je bagage te hebben.'

Mariëtte Pasman, coördinator Communicatie bij Aan de slag met de Omgevingswet, sluit zich daarbij aan: 'In ons werk zijn we twee derde van de tijd bezig met het voeren van moeilijke gesprekken. Daarbij is dilemmalogica een handig hulpmiddel. Daarom wil ik het ook graag voor anderen van papier naar praktijk helpen brengen.'

Theorie en visie

Na het gesprek over hun motivatie doken de deelnemers de theorie in met een presentatie over wat de methode inhoudt. Rijnja: 'Dilemmalogica is geen verkooptraining, en ook geen trucje dat je toepast. Wel zijn er in de gespreksvoering bepaalde universele mechanismen. Daar maken we bij dilemmalogica gebruik van om het gesprek dat geblokkeerd is geraakt, weer vlot te trekken. Een van die mechanismen is wat ze in marketingtermen *upchunken* en *downchunken* noemen. Upchunken betekent dat je het gesprek naar een hoger abstractieniveau brengt. Bij downchunken doe je juist het tegenovergestelde: je maakt het concreter, bijvoorbeeld door om een voorbeeld te vragen.'

Leestip over gespreksvoering: 'Socrates op sneakers' van Elke Wiss

Verder kwamen in het theoretische gedeelte de 3 belangrijke stappen aan bod die u doorloopt bij dilemmalogica:

1. de erkenning van zorgen (wie?)
2. de ordening van zienswijzen (wat?) en
3. het perspectief op actie (hoe?).

Met deze stappen gaan de deelnemers aan de training komende tijd ook oefenen in de praktijk. Rijnja: 'Uiteindelijk draait het erom wat je zélf met het geleerde kunt doen in jóúw praktijk. Dat hangt onder andere af van hoe je conceptualiseert. Dus van hoe je deze theorie

en technieken toepast in jouw werkomgeving, misschien wel in de technieken die jullie nu al gebruiken.'

Ook de deelnemers hadden een scherpe kijk op wat er nodig is om dilemmalogica te gaan toepassen in hun praktijk. Lef, bijvoorbeeld. Maar ook de eigen persoonlijke aanpak. En een goede balans tussen ratio en emotie. Verder werd het inspelen op zaken die de gesprekspartner belangrijk vindt genoemd, naast het creëren van een veilige leeromgeving. Rijnja: 'Bij veel van deze aspecten is het belangrijk één ding scherp in de gaten te houden: waar verlangt de ander naar? Probeer daarbij aan te sluiten. Een uitdaging daarbij is dat mensen zich vaak emotioneel uiten. Als je dan rationeel antwoordt, sluit dat niet aan. Maar net zo emotioneel reageren verzandt vaak in meehuilen... In dit soort situaties helpt het up- en downchunken weer.'

Aan de slag!

Na deze nuttige wenken kregen de cursisten hun huiswerk mee: zoek een voorbeeld in de eigen organisatie en pas dilemmalogica daarop toe. En daarbij dient de theorie hierbij louter als handvat. Niet als richtlijn die per se minutieus gevolgd moet worden. De nieuwe inzichten van de cursisten komen in de vervolgsessie aan bod.

Meer informatie over dilemmalogica

- [Handreiking dilemmalogica \(pdf, 151 kB\)](#)
- [Webpagina Dilemmalogica](#)
- [Dilemmalogica in de praktijk: obstakels en tips](#)
- Video 'Dilemmalogica: wat kan wel?'
- [Webpagina van Communicatierijk over dilemmalogica](#)
- [VNG-publicatie 'Hoe dilemmalogica helpt bij vraagstukken Omgevingswet'](#)

Colofon

URL: <https://aandeslagmetdeomgevingswet.nl/implementatie/implementatie-wet/anders-samen-werken/dilemmalogica/training-dilemmalogica-klim-groef/>

Datum: 25 mei 2025

Dit is een publicatie van:

Aan de slag met de Omgevingswet

www.aandeslagmetdeomgevingswet.nl

Organisatie

Het programma Aan de slag met de Omgevingswet is een samenwerkingsverband van Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), Interprovinciaal Overleg (IPO), Unie van Waterschappen (UvW) en het Rijk. Het programma ondersteunt overheden, maatschappelijke partners, bedrijven, initiatiefnemers en belanghebbenden om te kunnen werken met de wet.